

Josip Posedel

JANKO KOHARIĆ JEDAN OD SPLITSKIH PRVAKA HRVATSKE MODERNE PROFESOR SPLITSKE KLASIČNE GIMNAZIJE

UDK:37:929 KOHARIĆ, J.

Pregledni članak

Primljeno: 10. I. 1990

Josip Posedel

Prikaz djelovanja Janka Koharića na tlu Dalmacije. Došao je u Split 1901. kao suplent splitske Gimnazije. U to doba je već bio poznat kao jedan od istaknutijih mladih predstavnika hrvatske moderne, blizak social-demokraciji, pisac književnih djela i historijskih rasprava. Na njega kao studenta povijesti posebno je utjecao Natko Nodilo.

U povijesti splitske Klasične gimnazije od sredine XIX. do prvih godina XX. st. nalazimo dvije tragične figure mladih profesora, koji nisu bili Dalmatinci, a koji su i jedan i drugi u Dalmaciji završili svoj mladi život samoubojstvom. Prvi je Slovenac Lovro Mahnić, prijatelj Augusta Šenoe i glavni junak Šenoine pripovjetke "Prijan Lovro". Nakon što je iz Osijeka premješten na splitsku Gimnaziju u srpnju 1864, kao rodoljub pristaša Narodne stranke često je dolazio u sukob sa direktorom i bio progonjen od autonomaša. Njegovo zdravstveno stanje se pogoršavalo a k tome je naišla i nesretna ljubav te je početkom siječnja 1866. u svojoj 34 godini izvršio samoubojstvo.¹⁾

Drugi profesor, Janko Koharić, rođen 1877. u Tovarniku (kao i velikan hrvatske književnosti Matoš), već kao student u Zagrebu skrenuo je pažnju na sebe svojim historiografskim radovima kao i literarnim tekstovima. Već tada je Koharić stekao veliki ugled u svim naprednim krugovima a po svom političkom uvjerenju bio je blizak socijaldemokraciji, protivnik klerikalizma i odlučan borac za slogu Hrvata i Srba. Za vrijeme studija u Zagrebu na Koharića je naročito utjecao njegov profesor Natko Nodilo.

Početkom školske godine 1901/1902. dolazi u Split kao suplent Klasične gimnazije. Gimnazija u Splitu početkom stoljeća bila je oslobođena autonomnog tj. talijanaškog balasta i potpuno pohrvaćena. Novi duh koji je vladao u

njoj nije odgovarao interesima Beča. Kad je Koharić došao na Gimnaziju u jesen 1901. u Splitu se proslavila 400. obljetnica Marulićeve "Judite" i tom prigodom Namjesništvo je strogo zabranilo učenicima Gimnazije i Realke 3. studenoga prisustvovati polaganju vijenca na grob Marka Marulića u crkvi sv. Frane kao i svečanoj priredbi u Kazalištu gdje je između ostalog Hrvatsko kazališno društvo za Dalmaciju izvelo dramu Milana Begovića "Marko Marulić.

U školskoj godini 1901/1902. Koharić je predavao zemljopis i povijest u II, III, V. i VI. razredu, hrvatski u IV. te njemački jezik u VI. (ukupno 21 sat). U II, razredu učenik mu je bio Božidar Adžija, u IV. Lovro Katić a u VI, gdje je bio i razrednik, Ljubo Karaman. Iste razrede je vodio i slijedeće školske godine.

Kao profesor Koharić je uživao velike simpatije i ugled kod svojih kolega i učenika. Iako je bio prilično opterećen dužnostima nastavnika, nastavio je objavljivati radove s raznih područja pa tako u Splitu krajem 1901. izlazi u piščevoj vlastitoj nakladi esej "Natko Nodilo". Na prvoj stranici nalazimo "Svome učitelju - profesoru Natku Nodilu - posvećuje pokušaj ovi svoga pera zahvalan učenik". Prikazujući dva razdoblja Nodilova djelovanja, ono kao urednika lista "Il Nazionale" i ono kao sveučilišnog profesora, ističe da je uvijek njegov rad bio borba za istinu i slobodu. Kao znanstvenik za Koharića Nodilo je ujedno i "pjesnik historik", jedan od naših najboljih stilista.

U svojem slobodnom vremenu Koharić je u Arheološkom muzeju bio poma-gać i suradnik don Frane Bulića te je 1902. povodom arheoloških iskapanja u staroj biskupskoj gradskoj bazilici u Solinu za Bulićev članak u "Bullettinu" nacrtao plan područja oko starokršćanskog baptisterija i spomenute bazilike.

U ciklusu predavanja koja je organizirao Književno-umjetnički klub u Splitu²⁾ bilo je veoma zapaženo predavanje Janka Koharića održano u siječnju 1903. "Mađjarski historik o odnošaju Dalmacije prema Ugarskoj". Tu je Koharić kritički veoma oštro istupio protiv pisanja pojedinih mađjarskih učenjaka a posebno protiv historičara Marczalia. Ti su isticali da je samo mađjarska rasa sposobna na Balkanskom poluotoku podići državu koja će se pružati do Jadranskog mora pa s tim u vezi da i Dalmacija čeka mađjarski zagraljaj koji bi joj donio one blagodati koje su uživali dalmatinski gradovi početkom XII. st. zahvaljujući Kolomanovim privilegijama.³⁾

U proljeće iste godine Split i ostala Dalmacija odgovorili su tim Mađjarima velikim demonstracijama protiv Khuena Hedervarija i mađjarskog imperijalizma.

Vrijedno je spomenuti da je Koharić obilazeći splitsku okolicu nastojao doći do izvorne povijesne gradje te je "iz župske škrinjice poljičke" tiskao uz predgovor osam isprava iz XVI-XVIII. st.

Od školske godine 1903/1904. Koharić radi kao profesor Gimnazije u Dubrovniku gdje je također uživao velike simpatije kako svojih kolega tako i učenika. Međutim, njegovo zdravstveno stanje se pogoršalo, bolovao je od sušice, i u veljači 1905. završio je svoj život samoubojstvom nenavršivši 28 godina. Njegova smrt je komemorirana u izvještaju dubrovačke Gimnazije gdje

